

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 98/2024-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti maloletého sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného zákonnou zástupkyňou – matkou [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Spišská Nová Ves v konaní vedenom pod sp. zn. 1C/4/2023 a proti rozsudku Okresného súdu Spišská Nová Ves č. k. 1C/4/2023-67 z 11. októbra 2023 takto

rozhodol:

- Ústavnú sťažnosť **odmieta**.
- Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **nevypovedá**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 4. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3, čl. 47 ods. 2, čl. 48 ods. 1 a 2 a čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Spišská Nová Ves (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1C/4/2023 a proti rozsudku okresného súdu č. k. 1C/4/2023-67 z 11. októbra 2023 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť, vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie, priznať mu náhradu škody, ako aj primerané finančné zadostučinenie a náhradu trov konania. Zároveň žiada ústavný súd o ustanovenie advokáta v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na okresnom súde sa vedie konanie o žalobe sťažovateľa, ktorou sa na žalovanom domáha určenia vlastníckeho práva k motorovému vozidlu. Žaloba bola podaná 23. januára 2023 a okresný súd po vykonaní procesných úkonov (rozhodovanie o oslobodení od súdneho poplatku, výzva na odstránenie väd žaloby, vzájomné vyjadrenia strán)

nariadil vo veci pojednávanie na 11. október 2023. Dňa 8. októbra 2023 zákonná zástupkyňa sťažovateľa ospravedlnila svoju neúčast', ako aj neúčast' sťažovateľa na nariadenom pojednávaní zo zdravotných dôvodov.

3. Okresný súd dôvody zákonnej zástupkyne sťažovateľa neuznal a žalobu sťažovateľa na nariadenom pojednávaní zamietol napadnutým rozsudkom pre zmeškanie podľa § 278 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). V dôvodoch svojho rozhodnutia uviedol, že zákonná zástupkyňa sťažovateľa nepredložila k svojej žiadosti žiadne listinné dôkazy. Na výzvu súdu predložila lekársku správu o tom, že 26. septembra 2023 bol sťažovateľ ošetrovaný na chirurgickej ambulancii, v ktorej bolo okrem iného uvedené i to, že pacient cestuje mimo Slovenskej republiky a po návrate je potrebné ďalšie vyšetrenie a kontrola. Z uvedeného okresnému súdu vyplynulo, že jediný dôvod na odročenie pojednávania mal byť len zdravotný stav sťažovateľa, ktorý však v čase po úraze cestoval mimo územia Slovenskej republiky; nič mu teda nebránilo zúčastniť sa pojednávania. K ďalšiemu dôvodu na odročenie pojednávania, ktorým bol zdravotný stav zákonnej zástupkyne sťažovateľa, okresný súd uviedol, že 9. októbra 2023 sa na okresnom súde uskutočnilo pojednávanie v inej právnej veci, na ktorom bol prítomný sťažovateľ aj jeho zákonná zástupkyňa.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že tvrdenie okresného súdu o jeho účasti na pojednávaní v inej právnej veci nie je pravdivé. Kritizuje zákonnú sudkyňu, pretože ho v napadnutom rozsudku nesprávne poučila o tom, že proti rozhodnutiu nie je prípustné odvolanie a že v ňom nepoukázala na § 218 ods. 2 CSP. Pre tieto pochybenia sťažovateľ považuje okresný súd za zaujatý, a rovnako tak za zaujatú považuje aj zákonnú sudkyňu. Tým, že okresný súd vyhovel žalovanému a nepriklonil sa na stranu slabšieho – sťažovateľa ako poškodeného, porušil jeho právo na spravodlivý proces.

5. Sťažovateľ taktiež tvrdí, že k porušeniu jeho práv došlo aj nesprávnym postupom okresného súdu, jeho neefektívnosťou a nesústreďenou činnosťou. V stave právnej neistoty sa nachádza od uzavretia kúpnej zmluvy (29. augusta 2022), ako aj od podania žaloby (23. januára 2023). Predmetná vec nevykazuje žiadnu zvýšenú skutkovú alebo právnu zložitosť, sťažovateľ svojím správaním nijako neprispel k prietahom v konaní a pokiaľ ide o kritérium postup súdu, tento zjavne nenaplnil záruky obsiahnuté v ním označených právach. Okresný súd totiž prijal jeho návrh, ale neumožnil mu v riadnom súdnom konaní uplatniť jemu patriace práva na spravodlivý súdny proces.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení jeho práv postupom okresného súdu v namietanom konaní, ako aj napadnutým rozsudkom pre zmeškanie, ktorým bola jeho žaloba zamietnutá.

7. Napriek tomu, že pre konanie pred ústavným súdom musí byť splnená procesná podmienka právneho zastúpenia sťažovateľa advokátom [§ 34 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej

len „zákon o ústavnom súde“)], ústavný súd, vychádzajúc z materiálneho prístupu k ochrane ústavnosti, aby sťažovateľ neutrpel ujmu na svojich základných právach a slobodách, podrobil jeho ústavnú sťažnosť predbežnému prieskumu.

III.1. K namietanému porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1, 2 a 3, čl. 47 ods. 2, čl. 48 ods. 1, čl. 20 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozsudkom okresného súdu:

8. Pri posudzovaní tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd vychádzal z princípu subsidiarity, na ktorom je založená jeho právomoc rozhodovať o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Z tohto princípu vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri uplatňovaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

9. Inými slovami, predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie, je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstránitel'né činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Civilnom sporovom poriadku.

10. Z obsahu spisového materiálu, ktorý si ústavný súd zabezpečil prostredníctvom okresného súdu, vyplýva, že sťažovateľ podal 7. novembra 2023 návrh na zrušenie napadnutého rozsudku (§ 281 CSP), pričom o tomto návrhu nebolo zo strany okresného súdu dosiaľ rozhodnuté. Rovnako tak sťažovateľovi neuplynula ani lehota na podanie opravného prostriedku stanovená Civilným sporovým poriadkom z dôvodu nesprávneho (neúplného) poučenia o opravnom prostriedku proti napadnutému rozsudku (§ 362 ods. 3 CSP). Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ má ešte k dispozícii iné právne prostriedky ochrany tých práv, ktorých porušenie namieta vo svojej ústavnej sťažnosti. V tomto štádiu konania dôvody uvádzané sťažovateľom v ústavnej sťažnosti samy osebe nezakladajú potrebu zásahu ústavného súdu v prebiehajúcom súdnom konaní.

11. Keďže ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistil, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol z dôvodu nedostatku svojej právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v namietanom konaní:

12. Vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd najskôr uvádza, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním

veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza v zásade až právoplatným rozhodnutím súdu alebo štátneho orgánu (II. ÚS 26/19, IV. ÚS 221/04).

13. Ústavný súd už vo svojej doterajšej judikatúre uviedol, že nie každý zistený priet'ah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (napr. II. ÚS 57/01, I. ÚS 48/03, III. ÚS 59/05). Pojem „zbytočné priet'ahy“ obsiahnutý v čl. 48 ods. 2 ústavy je pojmom autonómny, a je potrebné ho vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S ohľadom na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého štátneho orgánu nemusí vyznačovať takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako „zbytočné priet'ahy“ v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00). V prípade, keď ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej s'ťažnosti zistí, že charakter postupu všeobecného súdu sa nevyznačoval takými významnými priet'ahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné, ústavnú s'ťažnosť spravidla odmietne ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05).

14. Dôvodom na odmietnutie ústavnej s'ťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť je aj to, že porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo uvažovať o zbytočných priet'ahoch (napr. IV. ÚS 343/04, III. ÚS 59/05, I. ÚS 455/2014, I. ÚS 210/2018, IV. ÚS 120/2018, IV. ÚS 172/2020), resp. ak argumenty v ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľa nepreukázali v čase jej podania takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola ústavná s'ťažnosť prijatá na ďalšie konanie (m. m. II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04, I. ÚS 192/2015, I. ÚS 190/2019).

15. Tento prístup ústavného súdu nie je špecifickým ani z komparatívneho pohľadu, zohľadňujúc najmä judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý v súvislosti s právom na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru s ohľadom na ojedinelú nečinnosť súdu členského štátu a charakter súdneho konania toleroval napr. 20 mesiacov nečinnosti odvolacieho súdu, kým rozhodol o odvolaní s'ťažovateľa (pozri *Cesarini v. Taliansko*, č. 11892/85, rozhodnutie z 12. 10. 1992, body 20 – 21). V inom prípade vyhodnotil 28 mesiacov trvajúce obdobie nečinnosti súdu (od podania žaloby do výzvy súdu k jej doplneniu) v rámci civilného konania ako znesiteľné (pozri *Dostál v. Česká republika*, č. 52859/99, rozhodnutie z 25. 5. 2004, body 192 – 193).

16. Zohľadňujúc už citovanú judikatúru ústavného súdu a judikatúru ESLP, ústavný súd uvádza, že celková doterajšia dĺžka namietaného konania v trvaní 1 roka (ako aj procesný postup okresného súdu v danej veci uvedený v bode 2 tohto uznesenia) nateraz neindikuje, že by bolo možné považovať napadnuté konanie za nesúladné s označeným právom s'ťažovateľa, resp. za také, že by intenzita prípadných priet'ahov dosahovala úroveň potrebnú pre vyslovenie porušenia ním označeného práva. Aj v zmysle rozhodovacej praxe a judikatúry ESLP dĺžka súdneho konania v civilných veciach na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. *Humen proti Poľsku*, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, *Calvelli a Ciglio proti Taliansku*, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66).

17. Keďže postup okresného súdu v napadnutom konaní nie je poznačený priet'ahmi v ústavne relevantnej intenzite, ktorá by po prípadnom prijatí ústavnej s'ťažnosti na ďalšie konanie umožňovala ústavnému súdu dospieť k záveru o porušení základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd ústavnú s'ťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Napokon ústavný súd poznamenáva, že ak by ďalší priebeh napadnutého konania signalizoval vznik priet'ahov, toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej podľa § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde a nebráni s'ťažovateľovi, aby po splnení všetkých zákonných podmienok predložil ústavnému súdu novú ústavnú s'ťažnosť.

19. Keďže ústavná s'ťažnosť bola v celom rozsahu odmietnutá (bod 1 výroku uznesenia), bolo bezpredmetné rozhodovať o ďalších návrhoch s'ťažovateľa obsiahnutých v petite jeho ústavnej s'ťažnosti.

20. Ústavný súd v závere ešte dáva do pozornosti, že ak s'ťažovateľ namieta zaujatosť sudcov, musí tak urobiť v konaní pred všeobecným súdom (§ 49 až § 57 CSP).

IV.

K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom

21. Vzhľadom na absenciu právneho zastúpenia a s tým súvisiacu žiadosť s'ťažovateľa o jeho ustanovenie v konaní pred ústavným súdom pristúpil ústavný súd k preskúmaniu toho, či sú kumulatívne splnené tri podmienky, resp. predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom (§ 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde), a to: (i) žiadosť o ustanovenie právneho zástupcu, (ii) majetkové pomery odôvodňujúce takúto žiadosť, (iii) vylúčenie zrejmej bezúspešnosti uplatňovania nároku na ochranu ústavnosti.

22. Pokiaľ ide o podmienku vyžadujúcu, aby nešlo o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, táto je splnená vtedy, ak je okrem iného daná právomoc ústavného súdu na jej prerokovanie, ústavná s'ťažnosť nie je oneskorená, nie je neprípustná ani zjavne neopodstatnená.

23. S prihliadnutím na výsledok posúdenia ústavnej s'ťažnosti, ktorú ústavný súd v celom rozsahu odmieta (ako to vyplýva z časti III odôvodnenia tohto uznesenia), je evidentné, že ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, teda v danom prípade nebola splnená jedna z troch podmienok na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom. Z tohto dôvodu ústavný súd tejto žiadosti s'ťažovateľa nevyhovel (bod 2 výroku uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2024

Miloš Maďar
predseda senátu